

особистості до професійного вибору на основі певних знань і навичок. У зв'язку з цим загальна і політехнічна освіта є основою профорієнтації та професійної освіти.

Профорієнтація передбачає різні напрямки діяльності, оскільки зміст професійної освіти забезпечує поглиблене вивчення наукових основ і технології обраного виду праці, формування спеціальних практичних умінь і навичок, виховання психологічних, моральних, естетичних якостей, необхідних фахівцеві конкретної галузі трудової діяльності. Професійну освіту частково здійснюють загальноосвітні навчальні заклади в процесі профорієнтації, на факультативних заняттях, у різноманітних гуртках. Але, в основному, професійну освіту молодь здобуває у професійно-технічних училищах і вищих навчальних закладах різних типів і профілів. У професійно-технічних училищах можна не лише здобути спеціальність, а й отримати середню освіту. Особливе місце в підготовці високо кваліфікованих кадрів належить вищим навчальним закладам. Вищу професійну освіту можна здобути у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації (класичні, технічні та педагогічні університети, академії й інститути); у державних вищих навчальних закладах I-II рівнів акредитації (училища, технікуми, коледжі); вищих навчальних закладах, заснованих на інших формах власності. Це свідчить про те, що система профорієнтації націлена на вирішення завдань саме політехнічної освіти, а не загальної – тобто конкретизує політехнічну освіту [4, с. 23].

Отже, профорієнтація є одним із засобів політехнічної освіти тому, що:

- 1) включає систему знань, практичних умінь і навичок, необхідних для політехнічної освіти;
- 2) переконує молодь, що політехнічна освіта є необхідною, для ознайомлення з науковими принципами і тенденціями розвитку провідних галузей народного господарства;
- 3) створює умови, при яких особистість професійно самовизначається;
- 4) розширює кругозір тому, що має великий об'єм профінформації, потрібної для трудової діяльності.

Список використаної літератури

1. Педагогіка: Інтегрований курс теорії та історії: / За ред. А. М. Бойко. – Ч. 1. – К., 2002. – С. 45–53.
2. Семеновська Л. Ідеї політехнічної освіти: від минулого до сучасності [Текст] / Л. Семеновська // Дидаскал. – 2007. – №5 – С. 170–175.
3. Сидоренко В. Політехнічна освіта: сучасне бачення проблеми [Текст] / В. Сидоренко, О. Калігаєва // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2005. – №2. – С. 4–7.
4. Фіцула М. М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти // М. М. Фіцула – Київ. : Видавничий центр “Академія”. – С. 23–31.

Яна Литвиненко

УТІЛЕННЯ ІДЕЇ ПОЛІТЕХНІЗМУ В СУЧАСНОМУ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

В останні десятиріччя проблема політехнізму майже не досліджується, тож нові можливості реалізації цієї ідеї недостатньо використовують в освіті України. Але є передумови до відродження політехнічної освіти, до них можна віднести такі чинники: зростання потреби у випускниках професійно-технічних закладів, які, крім свої спеціалізації, добре володіють процесом комп'ютеризації виробництва, засобами комунікацій. І сьогодні, коли Україна намагається посісти достойне місце в Європейському співтоваристві, на думку деяких учених (Б. Борисов, Г. Герещук, Й. Гушелей, В. Курило, Н. Ничкало, В. Сидоренко), українське суспільство зможе досягти цього лише за умови оволодіння молодим поколінням мінімумом необхідних політехнічних знань і вмінь. Але це досить важко зробити через низку негативних факторів: відтік значної части-

ни висококваліфікованих фахівців і молоді для праці й навчання за кордоном; різке скорочення державного фінансування у галузі технічних наук; відсутність нових ідей у галузі політехнічної освіти, моральне та фізичне старіння лабораторного обладнання для вивчення основ наук.

У радянській педагогіці політехнічна освіта в загальноосвітніх навчальних закладах вивчалася давно і всебічно. Фундаментальні розробки проблем розвитку методологічних і теоретичних засад політехнічної освіти школярів знаходимо в історико-педагогічних розвідках авторів радянського періоду (Л. Акользіна, Н. Кузін, Ф. Паначин, Г. Сосновська). Певним чином це зумовлювалося прийняттям у 1958 р. закону "Про зміцнення зв'язку школи з життям і подальший розвиток системи народної освіти в Українській РСР". У 80-х роках ХХ століття теорія політехнічної освіти набула особистісного спрямування, збагатилася виховним, психологічним, соціальним, фізіологічним, економічним аспектами. При цьому в працях П. Атутова, Ю. Васильєва підкреслювалося значення політехнічної освіти як фактору інтеграції загальної і професійної освіти.

Оскільки ідея політехнізму передбачає підготовку молоді до майбутньої трудової діяльності, доцільно здійснити короткий аналіз феномену трудової діяльності. Дослідники поділяють думку, що праця складає невід'ємну та об'єктивну передумову людського життя. Учені наголошують, що всі соціально-економічні відносини людей виникають у процесі праці. Унаслідок цього вона охоплює чотири важливі сфери відтворення: виробництво, розподіл, обмін, споживання. Тому цілком справедливо, що праця є основою й фундаментом всієї системи економічних відносин.

У нас час межа між розумовою й фізичною працею не може співпадати із виробничою й невиробничою працею, оскільки науково-технічні розробки проводять до автоматизації виробництва. Більше того, сьогодні розумова праця є на порядок продуктивнішою, ніж фізична.

Учені-психологи переконують, що праця – це основний вид діяльності людини, який відіграв вирішальну роль у походженні й розвитку духовних і фізичних ознак людини. Зазначимо, що лише у людській діяльності характерне активне відношення до оточуючого світу. Діяльність людини визначається, передовсім, історично сформованими соціокультурними програмами, які враховують інтереси, цілі, ідеали, а не біологічно заданими потребами чи генетичною програмою. Людська діяльність має складну ієрархічну будову і праця має в ній особливе місце. Це ключова позиція, яка визначає й породжує всі інші, оскільки лише завдяки праці створюється й функціонує штучне середовище, в якому є можливим життя людини й суспільства [3, с. 342].

Праця – не лише фізичний вплив на природу або машину, це й інтелектуальне зусилля, управління підприємством або державою. Трудова діяльність завжди виражається в певних формах. Моральна, естетична й релігійна форми діяльності формують духовно-практичне відношення людини до світу.

Трудова діяльність у галузі прикладних наукових досліджень і розробок визначалася виробничою працею, а робота у сфері фундаментальних наукових досліджень – невиробничою, хоча й суспільно корисною. За словами П. Атутова, предметом наукового дослідження у галузі трудової діяльності є не лише техніка і людина як суб'єкт виробництва, а й узгодження її фізичних та психологічних можливостей, інших соціальних якостей із властивостями сучасних технічних систем. Функціональний підхід суттєво змінив уявлення про сутність ідеї політехнізму, дозволив подолати традиційні протиставлення політехнічних і професійних засад в освіті. У такому розумінні домінує особистісний аспект політехнізму – політехнічний розвиток особистості як здатність до використання знань у трудовій діяльності.

Наукове положення, що політехнічна освіта є точкою перетину загальної і спеціальної освіти у сфері техніки й технології, було обґрунтовано у дослідженнях В. Ледньова. Він стверджував, що основними функціями політехнічної освіти є *навчально-пізнавальна, системна, виховна й розвивальна*. За переконанням ученого, політехнічна освіта школярів полягає у засвоєнні основних закономірностей організації та функ-

ціонування технічних систем і опануванні основ технології; при цьому забезпечується всебічне формування особистості: розумове виховання (розвиток пізнавальних якостей у галузі техніки); моральне виховання (формування свідомого ставлення до техніки й технології як складової частини навколишнього середовища); естетичне виховання (формування технічно-естетичних якостей); фізичне виховання (розвиток фізичних здібностей людини, які пов'язані із використанням трудових якостей особистості); становлення комунікативної культури (формування комунікативних рис у сфері техніки та технології) [1, с. 175; 3, с. 159-160].

Установлено, що соціально-економічна ситуація в Україні зумовлює необхідність удосконалення політехнічної освіти учнів шляхом посилення трудових аспектів усіх ланок навчально-виховного процесу та спрямування зусиль на обґрунтування інформаційно-комунікаційних зв'язків системи "навчання – праця" [2, с. 4-7].

Отже, підведемо підсумок, що трудова діяльність є ключовим поняттям у розробці проблеми реалізації ідеї політехнізму в шкільній освіті. Тому зрозуміло, що вона відіграє важливу роль у розвитку сучасної молоді, надає їй можливість у правильному виборі подальшої професії.

Список використаної літератури

1. Атутов П. Р. Політехнічний принцип у навчанні школярів / Петро Родіонович Атутов. – К. : Рад. шк., 1982. – 175 с.
2. Буринська Н. М. Політехнічна освіта і профорієнтація учнів у процесі навчання хімії [текст] : посіб. для вчителів / Н. М. Буринська. – К. : Рад. шк., 1986. – 161 с.
3. Вопросы политехнического образования / Ин-т общего и политех. образования. – М. : АПН РСФСР, 1963. – 342 с.

Анна Котелевська

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ЗАГАЛЬНОЇ ТА ПОЛІТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

Актуальність даної теми полягає в тому, що зростає значення технічного знання в цілому соціумі. Єдність фундаментальних, прикладних та технологічних досліджень зумовлює необхідність перегляду змісту освіти на всіх етапах навчального процесу, "з іншого боку, як наслідок соціального розшарування суспільства, помітна тенденція відчуження молоді від продуктивної трудової діяльності". Тож питання взаємозв'язку загальної та політехнічної освіти є завжди актуальним у освітньому просторі [4, с. 6].

Мета статті полягає в розкритті основних напрямів взаємозв'язку загальної та політехнічної освіти.

Завданнями є:

- охарактеризувати елементи змісту загальної та політехнічної освіти;
- визначити спільні риси загальної та політехнічної освіти як компонентів змісту освіти.

Освіта є складним феноменом і процесом, який охоплює послідовні етапи і такі взаємопов'язані змістові напрями, як загальна та політехнічна освіта.

Питаннями вивчення загальної та політехнічної освіти займалися А. Терещук (проблема політехнічної освіти в середній школі), В. Сидоренко, О. Калігаєва (трудова підготовка в закладах освіти), Л. Семеновська (специфіка політехнічної освіти в умовах культурно-технологічного середовища, еволюція принципів політехнізму в національній освіті), О. Кітова (поєднання навчання з продуктивною працею) та ін.

Загальна освіта – це сукупність знань основ наук про природу, суспільство, людину, її мислення, мистецтво, а також відповідних умінь і навичок, необхідних кожній людині для формування світогляду та моральних якостей. Основними її завданнями є забезпечення здобуття учнями основних знань, набуття умінь і навичок з метою формування особистості.